

'De guillotine' in Wolfenbüttel

Wolfenbüttel is een stad die momenteel ruim 50.000 inwoners telt. Wolfenbüttel is gelegen in de Duitse deelstaat Nedersaksen, 12 kilometer ten zuiden van Braunschweig en 31 kilometer ten noorden van Goslar (Harz-rand).

In Wolfenbüttel was er geen KZ, maar wel een beruchte en gevreesde gevangenis waar de doodstraf werd uitgevoerd met de guillotine. Ten tijde van de Weimarrepubliek (1919-1933) bestond de doodstraf nog, maar ze werd alleen toegepast bij moord. De doodstraf werd dan ook meestal omgezet in levenslang.

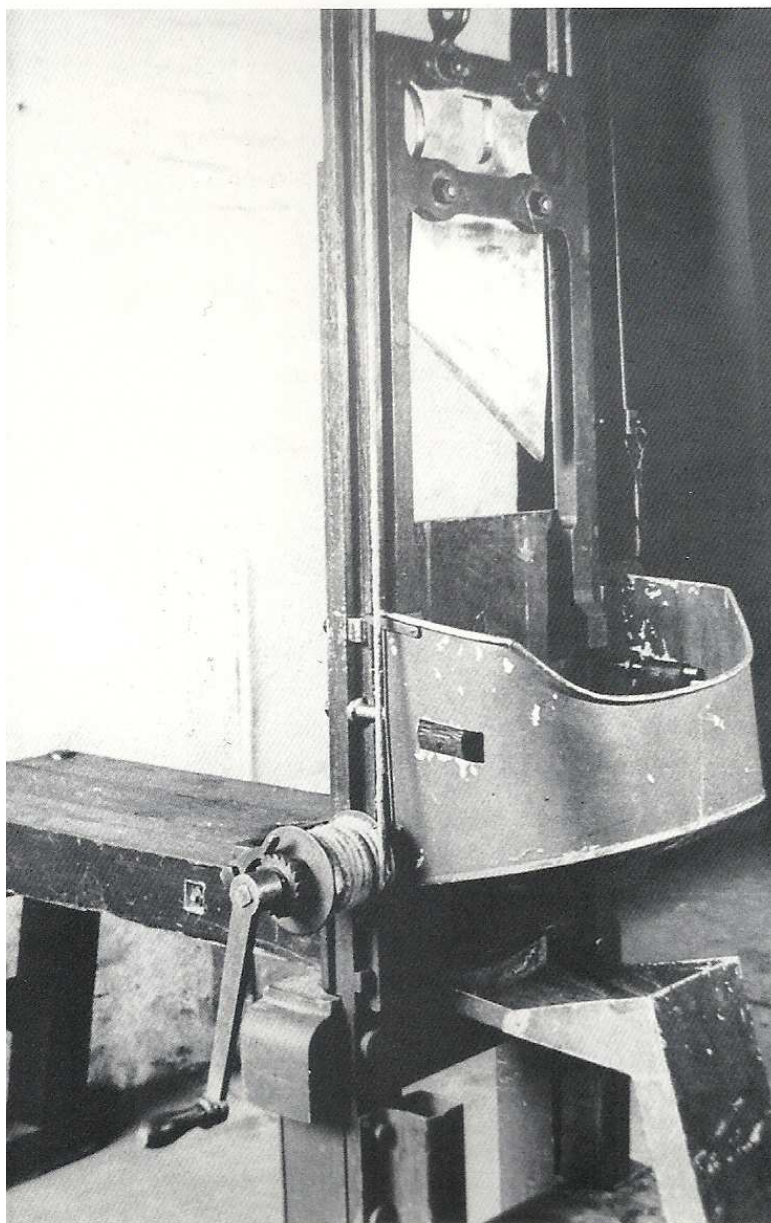
Wanneer echter op 30 januari 1933 Hitler met zijn nazipartij aan de macht kwam, werd het ministerie van 'Justitie' helemaal ondergeschikt aan de wil van de dictator. Zijn rechtsorde werd nu gebruikt als een instrument van vervolging en voor het uitmoorden van zijn tegenstanders. Er werden dan ook buitensporig veel doodstraffen uitgesproken en uitgevoerd. Niet minder dan 35.000 'tegenstanders' van het naziregime hebben het met hun leven bekocht. Opdat alle rechters hierbij zouden helpen, verloren duizenden Joodse rechters en advocaten hun functie. Ook de rechten van de gevangenen werden afgeschaft en allerlei kleine vergrijpen werden als 'hoogverraad' of als 'voorbereiding tot hoogverraad' bestempeld en met de dood bestraft. Hiervoor werd in april 1934 speciaal het zogenaamde *Volksgerichtshof* in Berlijn – later ook op vele andere plaatsen in Duitsland – opgericht. Waren het aanvankelijk Duitse onderdanen die werden berecht, dan volgden na de bezetting van de veroverde gebieden duizenden slachtoffers die het *Nacht und Nebel*-oordeel (NN) kregen aangesmeerd om via een KZ of via een gevangenis de dood tegemoet te treden.

Een van de vormen van strafuitvoering was de dood met de valbijl (guillotine). Dergelijke guillotine werd gebruikt in de gevangenis van Hannover. Aangezien die gevangenis echter in het stadscentrum stond en hierover heibel kon ontstaan, verplaatste men deze guillotine naar de gevangenis van Wolfenbüttel, waar niet toevallig veel NN-gevangenen verbleven.

Op 11 september 1937 vond in de gevangenis van Wolfenbüttel een eerste terechtstelling plaats met de guillotine. Na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog zouden er nog honderden 'weerstanders' uit de bezette gebieden volgen. Vanaf oktober 1937 tot 15 maart 1945 werden er meer dan 700 mannen en vrouwen terechtgesteld, waaronder 45 Belgische

verzetslieden en 10 Fransen. Dertien mannen uit Lichtervelde werden op 15 juni 1944 gedood onder de guillotine.

Na de oorlog gebruikten de Engelsen diezelfde guillotine om oorlogsmisdadigers ter dood te brengen. De laatste man die ter dood werd gebracht onder de guillotine was het beruchte hoofd van de infirmerie van Esterwegen. Hij was de laatste die door de Engelsen werd gedood.

De gevangenis van Wolfenbüttel is gelegen aan de Ziegenmarkt 10 en functioneert vandaag nog steeds als een gewone gevangenis.

Sinds 1999 werd er een vleugel ingericht als museum. In dat museum bevindt zich een replica van de oorspronkelijke guillotine. De originele guillotine bevindt zich in Hannover. De cellen en de executieplaats kunnen worden bezocht, mits men hiervoor op voorhand een aanvraag doet bij de gevangenisdirectie van Wolfenbüttel.

Bronnen:

Het Guldenboek van de Belgische Weerstand – Livre d'Or de la Résistance Belge
De stille strijd van Eugeen Callewaert, burgemeester van Lichtervelde, Modest Maertens,
Beernem: De Windroos, 1995, p. 142

Justiz im Nationalsozialismus. Über Verbrechen im Namen des Deutschen Volkes
JVA Wolfenbüttel, Photographische Impressionen hinter Gittern
Het Nieuws van de xxste Eeuw, deel 1-1900-1949, L. Dumullier & A. Heirman (red.),
Gent, 1998, p. 235

Medewerking:

Deze tekst werd gerealiseerd met medewerking van de heer Albert Van Hoey (75623) uit Stekene, de heer Hendrik (Rik) De Bondt uit Boom en mevrouw Ria Beeusaert-Pattyn, burgemeester van de gemeente Lichtervelde.

